

Гузій Т. М., Гречок Л. М.,

Чернігівський державний інститут економіки та управління, м. Чернігів

ІНДИВІДУАЛЬНА АВТОРСЬКА МЕТАФОРА УІЛЬЯМА СОМЕРСЕТА МОЕМА

У цій роботі подається аналіз метафори англійського письменника та драматурга Уільяма Сомерсета Моєма, у творах якого є достатня їх кількість, які характеризують особливості його індивідуального стилю.

Ключові слова: лінгвістика, метафора, індивідуальний стиль, співставлення, іронія.

In this work the analyses of the metaphor of English writer and playwright William Somerset Maugham is presented. In his works there are a lot of them which can characterize the peculiarities of his individual style.

Keywords: linguistic, metaphor, individual style, collation, irony.

Метафора є одним із засобів усвідомлення навколишнього світу, є невід'ємним лексичним засобом мовлення письменника. Із давніх-давен вона приваблює як об'єкт наукового дослідження. Основи для вивчення метафори були закладені ще Аристотелем, який першим звернув увагу на її евристичні можливості. Розглядаючи її перш за все як атрибут ораторського та поетичного мистецтва, Аристотель аналізує й логічний механізм метафори, що дозволяє їй виражати знання про світ. Дослідження метафори-одне з найбільш актуальних напрямків в сучасній когнітивній лінгвістиці. Цій проблемі присвячені роботи Н. Ф. Алефіренко, Н. Д. Арутюнової, А. Н. Баранової, І. Р. Гальперіна, Р. Уеллека та інших. Вони дають такі визначення метафорі: “вживання слова, що означає клас предметів (явищ, дій, ознак) для характеристики чи номінації іншого об'єкту, схожого з даним у якому-небудь відношенні” [1, с. 81]., або “відношення предметно-логічного значення і значення контекстуального, що базується на подібності ознак двох понять”. [2, с. 125] Тобто метафоричну семантику складають декілька взаємозв'язаних елементів: первісне значення слова, образ, який народжується в результаті співставлення й новий зміст, нова номінація, що виникає в результаті осмислення метафори.

Метафора є конструктивним елементом художнього тексту, створює загальний фон розповіді, передає бачення дійсності, виступає разом із іншими образотворчими засобами в якості важливого тропу суб'єктивації розповіді, тому її можна розглядати як одну із складових індивідуального стилю письменника. У даній статті ми проаналізуємо особливості метафори англійського письменника та драматурга Уільяма Сомерсета Моєма, у творах якого є достатня кількість метафор, які дозволяють судити про особливості його індивідуального стилю.

Читаючи романи Моема, ми звертаємо увагу на його лаконічний, ясний стиль, на його неповторну іронію, яка є особливою рисою бачення ним світу. Це не зла сатира що викриває недоліки суспільства, а трохи стримана, тому і метафори Моема мають іронічний характер.

Наприклад, в романі "Cakes and Ale" він викриває лицемірство, що приписується англіїцям "Hypocrisy... it cannot, like adultery or gluttony be practiced at spare moments; it is a whole-time job [4]. За допомогою цієї метафори він порівнює лицемірство з перелюбом та ненажерливістю і назвав це роботою, якою неможливо займатися час від часу, а необхідно повний робочий день.

"Мене часто називають циніком. Мене часто звинувачують в тому, що в своїх книгах я роблю людей гіршими, ніж вони є насправді", – писав Моем [356]. І справді він не жаліє своїх героїв, іноді навіть сміється над ними, але не відверто, а використовуючи характерні для нього іронічні метафори. Наприклад, "Mrs. Barton Tafford's genius for friendship should in dew course find an outlet"[4]. Місіс Бартон Таффорд, яка займалася тим, що шукала молоді таланти й допомагала їм, маючи власну вигоду, описується як людина, що має дар ("a genius for friendship") товаришувати з тими, кому потрібний був вихід ("outlet"), тобто новому молодому письменнику, художнику чи поету, якого вона візьме під свою опіку. Думливий читач зрозуміє приховану насмішку в поєднанні слів "a genius for friendship" і "find an outlet", ніби цей дар можна реалізувати в певний момент.

За допомогою метафор Моем змальовує риси характеру своїх персонажів. В історії "Verge" Алберт Едвард, характеризуючи нового вікарія як людину, що втручається у не свої справи, вживає метафору "to have one's finger in every pie". [5].

Говорячи про людей, що приїхали на узбережжя Середземного моря в романі "The Razor's Edge", Моем також використовує іронічну метафору: "*The shores of the Mediterranean were littered with royalties from all parts of Europe: some lured there on account of the climate, some on exile, and some because a scandalous past or an unsuitable marriage made it more convenient for them to inhabit a foreign country*"[7]. Представників королівських родин було настільки багато в тих місцях, але їх походження чи поведінка була настільки сумнівною, що Моем вжив презирливе "litter" – "смітити", ніби це був не цвіт суспільства, а його низи.

Однак у своїх творах Моем використовує не тільки іронічну метафору, але і метафори, що дозволяють зрозуміти його ставлення до великих та більш важливих проблем, таких, як стосунки творця та його творіння, проблема мистецтва, літератури, творчих особистостей та багато інших. Ось як пише він про книгу Едварда Дріффілда – героя роману "Cakes and Ale": "*It tastes of tart apples. It sets your teeth on edge, but it has*

a subtle, bitter-sweet savour which is very agreeable to the palate". [4] Говорячи про книгу як про кисле яблуко, від якого зводить скули, відчуваємо якийсь ледве помітний та дуже приємний гіркувато-солодкий присмак, Моем створює яскраву метафору і в той же час говорить про своє розуміння літератури: книга повинна бентежити читача, у ній можуть бути речі, неприємні для нього, від неї може "зводити скули", тим паче, вона не повинна залишати відчуття гіркоти та розчарування-цих почуттів досить в житті, від неї повинен залишатися "гіркувато-солодкий присмак". Про це письменник багато раз говорив прямо у своїх критичних роботах: "Автор не копіює життя, він переколює його по-своєму, щоб максимально зацікавити, здивувати" [3]. Це він виразив у своїх метафорах.

У романі "Місяць і грош" Моем використовує метафору для розкриття свого розуміння природи творчості та геніальності: "He was eternally a pilgrim haunted by a divine nostalgia, and the demon within him was ruthless", говорить він про геніального художника. Метафори "pilgrim haunted by a divine nostalgia" і "demon within him" малюють протиріччя між особистістю творця, його творчістю та людською аудиторією. Стрікланд був вічний мандрівник, не зрозумілий ніким, який не міг жити інакше, бо хотів знайти щось, чого не знав, і демон творчості гнав його все далі й далі. Таким бачив Моем генія.

Метафора Моема яскраво передає емоційні відтінки певної ситуації або дії. В історії "The End of the flight" зустрічаємо такий вираз, як "He jumped at the invitation", який перекладаємо як "він швидко погодився". Тобто передається ставлення персонажа до ситуації. У даній розповіді персонаж говорить: "Good God, man, you have no idea how glad I am to see you. Don't think I'm doing anything for you in putting you up. *The boot's on the other leg*. And stay as long as you like" [8]. Метафору "The boot's on the other leg" дослівно можна перекласти як: "черевик знаходиться на іншій нозі", тобто висловлюється протилежна дія, і перекладається як "навпаки".

Розповідаючи про місіонерів та їх дітей, один з героїв говорить: "Missionaries always have large dining-tables... They get so much a year more for every child they have and they buy their tables when they marry so that there shall be plenty of room for *little strangers*" [6] Перекладаємо як "Ім на кожну дитину надається добавка до зарплати, а столи які вони купують, коли женяться, щоб було де посадити весь *вивідок*". Метафора "little strangers", яка дослівно могла б перекластися як маленькі незнайомці, що входять у світ з любов'ю їх батьків, в даному контексті вживаються іронічно, так як діти мало що значили для місіонерів, вони лише отримували додаткові гроші до заробітної плати і були не в змозі піклуватися про кожну дитину належним чином, діти були для них чужими, маленькими мандрівниками, які представлені самі собі.

Таким чином, метафора є важливою складовою індивідуального стилю письменника, виражає суб’єктивне ставлення автора до навколишнього світу, служить для характеристики персонажів, їх світогляду та світогляду самого письменника.

Література:

1. Арутюнова Н. Языковая метафора (и лексика) / Н. Арутюнова //Лингвистика и поэтика. – М.: Наука, 1979. –150 с.
2. Гальперин И. Очерки по стилистике английского языка / И. Гальперин. – М.: Изд – лит – на иностр... , 1958. – 460 с.
3. Моэм У. Сомерсет Искусство слова:о себе и других. Литературные очерки и портреты / У. Моэм. – М.: Худож. лит., 1989. – 399 с.
4. Maugham W. S. Cakes and Ale or the Skeleton in the Cupboard – М.: Менеджер, 2000.
5. Maugham W. S. The Moon and Six-pence Progress Publishers.: Moscow, 1969. – 240 p.
6. Maugham W. S. The Painted Veil. – М.: Менеджер, 1997. – 272 p.
7. Maugham W. S. The Razor’s Edge”. – М.: Менеджер, 2002. – 320 p.
8. Selected Short Stories, Conan-Doyle A., O. Henry, Maugham S. Избранные рассказы на английском языке. Менеджер, 2005. – 118 p.
9. Maugham W. S. Sixty-five short stories. Heinemann/Octopus, 1988. – С. 563.